

Lielle ģeogrāfiskie atklājumi **15. – 19.gs.**

Lieli ģeogrāfiskie atklājumi (LĢA) ir laikmets no 15.-19.gs, kad eiropieši atklāja jaunas

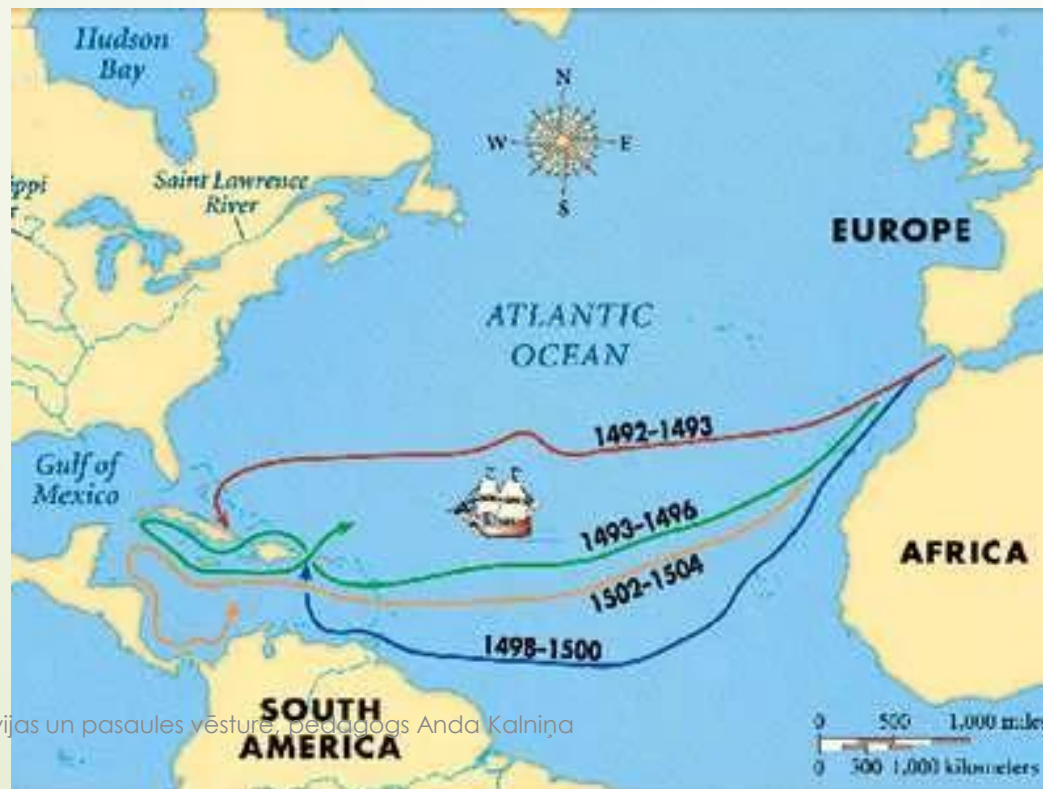
Cēloņi

- ▶ Ierosmi ģeogrāfiskajiem atklājumiem deva zinātnes attīstība 15.gs.
- ▶ Renesanses laika cilvēkus doties ceļā mudināja arī cilvēciskās īpašības – zinātkāre un mantkārība.
- ▶ Eiropā jūtams izejvielu trūkums
- ▶ Vidusjūrā saimnieko turki – osmaņi, tāpēc eiropiešiem vajadzēja meklēt citus jūras ceļus uz Indiju (garšvielas, dārgie izraksteņi..) braucot uz Rietumiem.

Atklājumi

- 1492.g **Krostopors Kolumbs** (Spānijas atbalstīts) atklāj Ameriku, ar šo notikumu aizsākas Lielo ģeogrāfisko

Latvijas un pasaules vēsture, pedagogs Anda Kalniņa

Kaut gan vislabāk zināma vēsturiskā 1492. gada ekspedīcija, Kolumbs nākamo desmit gadu laikā uz Ameriku devās vēl trīs reizes, un viņa ceļojumi viņu aizveda uz Karību salām, Dienvidameriku un Centrālameriku.

Amerigo Vespuči

- ▶ **Amerigo Vespuči** bija pirmais ceļotājs, kurš izteica domu, ka Kolumba atklātās zemes nav Āzija, bet gan pilnīgi jauna pasaules daļa. Viņš bija vērīgs un zinātkārs cilvēks, piedalījās divās ekspedīcijās un izveidoja pirmos aprakstus par šīm jaunajām zemēm, kuras vēlāk tika **nosauktas viņa vārdā - Amerika**.

6

Pirms spāņu iebrukuma Centrālamerikā un Dienvidamerikā pastāvēja vairākas **indiāņu civilizācijas** ar augsti attīstītu kultūru, lauksaimniecību, celtniecību, medicīnu, zinātņi. Indiāņi lietoja savas rakstu zīmes un kalendāru, viņi pazina debess ķermeņus. Tāda bija, piemēram, **inku** valsts tagadējās Peru teritorijā, **acteku** valsts un **maiju** valsts tagadējās Meksikas teritorijā. Šajās valstīs bija augsti attīstīta māksla, īpaši arhitektūra, tēlniecība. Spāņu konquistadori **Fransisko Pizarro** vadībā iekaroja spēcīgo, attīstīto inku valsti un to izpostīja.

Latvijas un pasaules vēsture, pedagogs Andā Kalpiņa

Ernando Kortess ar viltību sagrāba acteku galvaspilsētu Tenočtitlanu (tagadējo Mehiko). 16. gadsimta sākumā par Ameriku sauca tikai spāņu un portugāļu atklātās zemes (tagadējo Latīņameriku), bet vēlāk ievērojamais kartogrāfs Gerhards Merkators šo nosaukumu attiecināja uz abiem kontinentiem. **Latīņamerikas teritorijā tālākos atklājumus un šo zemju sagrābšanu veica spāņi un portugāļi, bet Ziemeļamerikā — angļi un franči.**

Bartolomeu Diašs

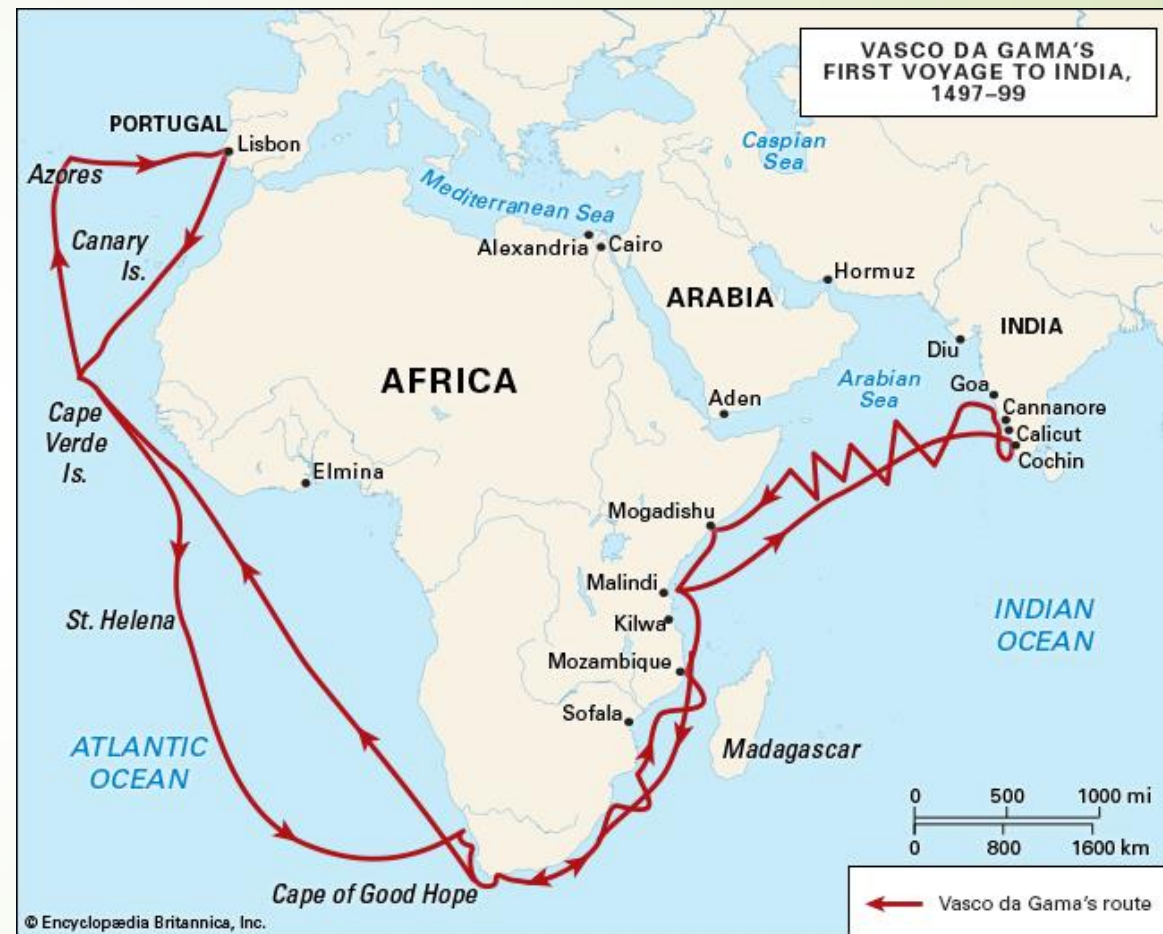
1487. un 1488. gadā vadījis ekspedīciju, lai atrastu jūrasceļu uz Indiju, to darot, viņš izpētīja Āfrikas dienvidrietumu piekrasti vairāk nekā 2000 km garumā. Diašs ir pirmais eiropietis, kas apbraucis Āfrikas dienvidu piekrasti. 1488. gadā, braucot atpakaļ uz Portugāli, atklājis **Labās Cerības ragu**. Viņš to nosauca par **Vētru ragu**

Vasko da Gama

Līdz 1499. gadam viņš apbrauca Āfrikas dienvidos esošo Labās Cerības ragu un kļuva par pirmo eiropieti, kas ar kuģiem sasniedza Indijas okeānu.

Fernans Magelāns

Fernāns Magelāns bija portugāļu jūras braucējs, kurš Spānijas dienestā **vadīja pirmo ekspedīciju, kurā tika apbraukts apkārt pasaulei**. 1519. gadā ar piecu kuģu eskadru devās uz Moluku salām, dodoties uz tām nevis ierastajā virzienā - uz austrumiem no Spānijas, bet gan uz rietumiem.

Ābels Tasmāns

1642. gadā holan **Nīderlandiešu kapteiņa Ābela Tasmana ekspedīcija bija pirmie eiropieši, kas 1642. gada 18. decembrī sasniedza Jaunzēlandi. Pirmā sastapšanās ar arhipelāga pamatiedzīvotājiem maoriem nebija no patīkamajām.**

Džeims Kuks

Kuks atklāja Havajas un daudzas citas salas, tāpat viņš pirmais apkuģoja ap Jaunzēlandi. Kuks bija arī kartogrāfs. Meklējot Ziemeļu jūrasceļu no Klusā uz Atlantijas okeānu, viņš izpētīja Aļaskas piekrastes daļu. Aļaskā viņa vārdā ir nosaukts līcis, Ankoridžas pilsētā par godu Kukam ir uzstādīts pieminēklis.

Fadejs Belinhauzens

13

**Fadejs
Belinhauzens
1820.gadā
atklāj
Antaktīdu.**

Lielle ģeogrāfiskie atklājumi veicināja pārmaiņas Eiropas saimniecībā

- 1) pārvietojās Eiropas tirdzniecības centri no Vidusjūras uz Atlantijas okeāna piekrasti

Tirdzniecība viduslaikos

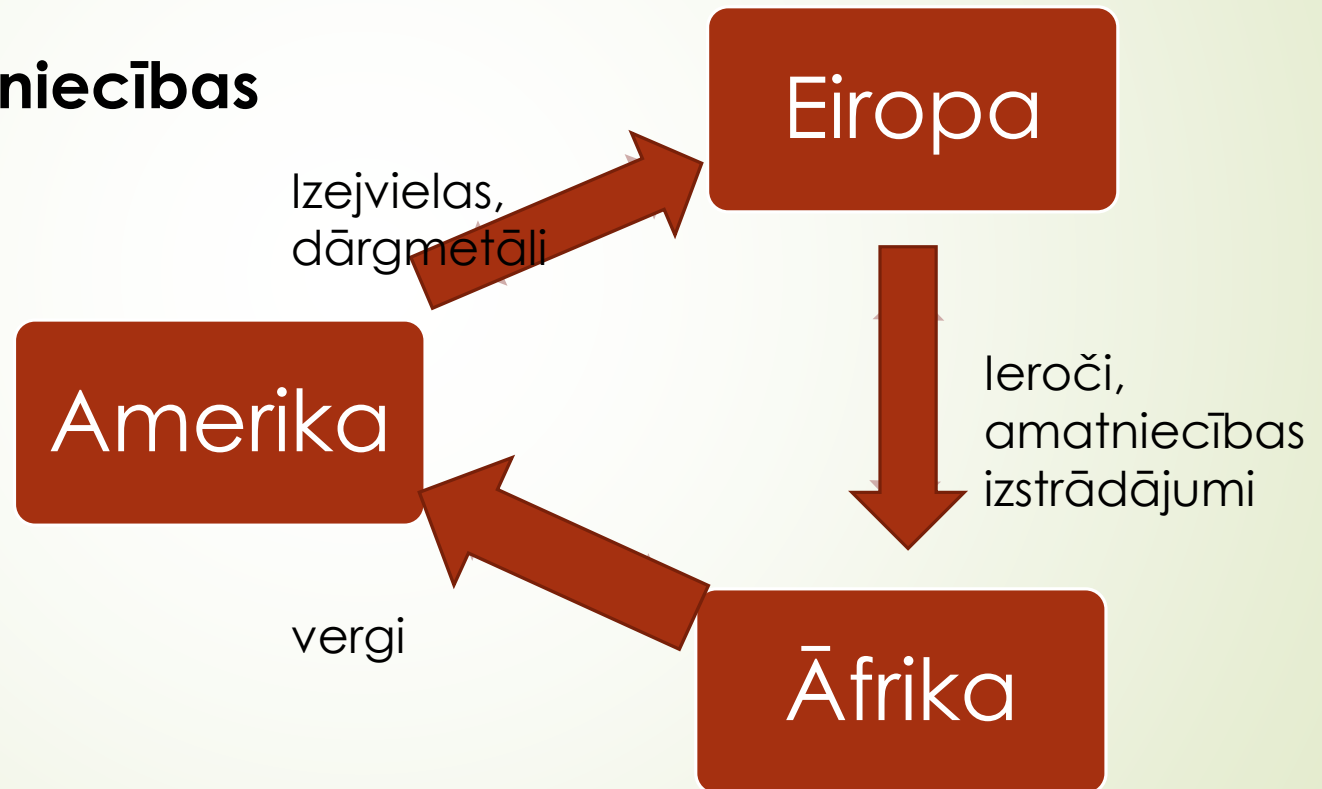
Latvijas un pasaules vēsture, pedagogs Anda Kalniņa

Lielle ģeogrāfiskie atklājumi

2) Eiropas tirdzniecībai bija atbalsta punkti visos kontinentos.

Lielais tirdzniecības trijstūris

3) Banku veidošanās

- ▶ Tirgotājiem uzkrājās kapitāls, kuru varēja ieguldīt citās ražošanas nozarēs. Uzkrāto kapitālu tirgotāji izmantoja uzņēmumu dibināšanā
 1. Iepērk izejvielas
 2. Nodod tās ražošanās algotiem strādniekiem
 3. Pārdod gatavo produkciju
- ▶ **Kapitālisms** – saimniekošanas sistēma, kurā valda naudas darījumi.
- ▶ Sāk veidoties **monopoli** – uzņēmums, kas vienās rokās apvieno kādas preces ražošanu un pārdošanu, tādēļ dominē attiecīgajā nozarē.

4) Cenu revolūcija

- Pieaugot tirdzniecības apjomam, aktivizējas naudas aprite
- To sekmēja zelta un sudraba pieplūdums no kolonijām
- Naudas pieplūdums bija lielāks nekā preču piedāvājums
- Nauda zaudē vērtību (inflācija)
- Ceļas pārtikas cenas, kas rada nestabilitāti Eiropā.

5) Eiropas reģionu specializācija

- R Eiropā - pilsētu attīstība. Attīstās amatniecība
- A Eiropā – labas aramzemes, kur var nodarboties ar lauksaimniecību.
- Sāk veidoties vienots Eiropas tirgus.

Sekas

1. Atklājumiem seko kolonizācija

D – Amerikā – spāņi , portugāļi

Z – Amerikā - angļi , franči

2. Kolonizācija pārmainīja Amerikas tautu dzīvi

1) Bojā iet liela daļas Amerikas pamatiedzīvotāji – indiāņi

2) Rodas jaunas tautas:

a) Metisi – indiāņu un eiropiešu pēcteči

b) Mulati - eiropiešu un āfrikāņu pēcteči

c) Sambo – indiāņu un āfrikāņu pēcteči

d) Kreoli – Amerikā dzimuši eiropiešu pēcnācēji.

- 3. Notiek kultūru apmaiņa starp kontinentiem
- Izejvielām nabadzīgā Eiropa 400 gadus ieveda izrakteņus un izejvielas bez maksas (vienīgie izdevumi bija transportēšanai), ar ieroču spēku piespieda pirkt savu produkciju, kas gala rezultātā Eiropu no nabadzīgas un atpalikušas perifērijas uz 19. - 20. gs. miju padarīja par bagātāko reģionu pasaulē.
- Lielo ģeogrāfisko atklājumu rezultātā ievērojami mainījās eiropiešu zināšanas par pasauli, strauji attīstījās kuģu būves tehnika, ģeogrāfija un kartogrāfija (bija nepieciešamība pēc principiāli atšķirīgām zināšanām astronomijā un mehānikā), sociālā struktūra.